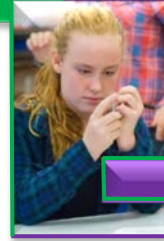

Ondersteuningsplan versie 2015

Leerlingresultaten

Schoolondersteuningsprofiel

Femke Kooij-Trap / Tjebbe Bosma
September 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding
 - Contactgegevens van de school
 - 1.1. Algemene missie van de school
 - 1.2. Algemene visie van de school
2. Onderwijsprofiel
 - 2.1. Positionering binnen het samenwerkingsverband
3. Passend onderwijs nu
 - 3.1. De leerling
 - 3.2. Onderwijslijnen
 - 3.3. Onderwijsconcept
 - 3.3.1. Karakterisering van de school
 - 3.3.2. Leerling populatie
 - 3.3.3. Uitstroomprofiel
 - 3.3.4. Overige data; aantal ZAT leerlingen; aantallen geïndiceerde leerlingen; overzicht specialisaties binnen de school
 - 3.4. Algemene ondersteuningsstructuur
 - 3.4.1. Interne onderwijs ondersteuningsstructuur
 - 3.4.2. Opbrengst gericht werken
 - 3.4.3. Onderwijsmaterialen
 - 3.4.4. De ruimtelijke omgeving
4. Passend onderwijs in de toekomst
 - 4.1. Visie en ambitie passend onderwijs op korte termijn
 - 4.2. Benodigde kennis en vaardigheden
 - 4.2.1.1 Expertise en interne samenwerking binnen de schoolorganisatie
 - 4.2.1. Teamaanpak
 - 4.2.2. Samenwerking met andere instanties
 - 4.3. Ambities en strategie binnen passend onderwijs in de toekomst
 - 4.3.1. Ambities en grenzen van de school
 - 4.3.2. Aanpak schooluitval
 - 4.3.3. Expertise ontwikkeling
 - 4.4. De voorzieningen
 - 4.4.1. De hoeveelheid aandacht/handen in de klas
 - 4.4.2. Onderwijsmaterialen
 - 4.4.3. Ruimtelijke omgeving
 - 4.4.4. Expertise en interne samenwerking
 - 4.5. Teamexpertise
 - 4.6. Samenwerking met andere instanties
5. Kwaliteitskader en continuïteit
 - 5.1. Eigen oordeel over de ondersteuningsmogelijkheden en ambitie
 - 5.1.1. Opbrengstgericht werken
 - 5.1.2. De lerende organisatie

Bijlage 1: Schema ingrediënten ondersteuningsplan

Bijlage 2: In- en uitstroomgegevens

Bijlage 3: Opbrengstenkaart 2015

1. Inleiding

Dit document bevat het onderwijsprofiel van het Bonhoeffercollege.

In het kader van de Wet op het Passend Onderwijs wordt van iedere school verwacht dat zij een schoolondersteuningsprofiel opstelt. Passend onderwijs voor ieder kind betekent vooral: uitgaan van onderwijsbehoeften van leerlingen en positief omgaan met verschillen. Hoe dit wordt vormgegeven en gerealiseerd verschilt per school.

In dit schoolondersteuningsprofiel geven wij aan in hoeverre onze school op dit moment al passend onderwijs biedt, d.w.z. rekening houdt met (verschillen in) onderwijsbehoeften. Daarbij gaan we uit van een niveau van basisondersteuning dat past bij de expertise en de faciliteiten die onze school heeft.

In hoofdstuk 1 geven we aan wat onze visie en ambities aangaande passend onderwijs zijn en wat wij nodig hebben om deze in samenwerking met de reguliere VO-scholen in het samenwerkingsverband te realiseren.

In hoofdstuk 2 omschrijven wij het Onderwijsprofiel van onze school en onze positionering binnen het Samenwerkingsverband Midden Kennemerland.

In hoofdstuk 3 komt aan de orde op welke wijze de school op dit moment passend onderwijs biedt voor de huidige leerlingen. Hierbij komt de karakterisering, leerlingpopulatie en uitstroomprofiel van de school aan de orde. Tevens wordt er uitleg gegeven over de inzet en middelen die ervoor zorgen dat de interne ondersteuningsstructuur gewaarborgd is.

In hoofdstuk 4 beschrijven wij de visie van de school t.a.v. passend onderwijs in de toekomst, zowel op de korte als op langere termijn. Wij geven aan waar de school naar toe wil en wat daarvoor nodig is.

In hoofdstuk 5 beschrijven wij hoe het kwaliteitskader en de continuïteit binnen de school benaderd worden.

Bonhoeffercollege
Pieter Kieftstraat 20
1902 RA Castricum
Tel. 0251-659119
E-mail info@bonhoeffer.nl
www.bonhoeffer.nl

1.1. Algemene missie van de school

Het Bonhoeffercollege is een school

- ✓ die ruimte maakt voor bezinning, verdieping, levensbeschouwing en cultuur;
- ✓ waar bewust gewerkt wordt aan de integratie van goed onderwijs, vorming en begeleiding;
- ✓ waar leerlingen kunnen groeien in zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en solidariteit;
- ✓ waar mensen graag komen en goede onderlinge verhoudingen belangrijk zijn.

1.2. Algemene visie van de school

De ideale school

- ✓ biedt leerlingen binnen een gedegen leeromgeving de maximale ruimte om hun eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen en maakt daarbij gebruik van de nieuwste technologieën en media;
- ✓ weet dat talent alleen kan groeien in een veilige omgeving: letterlijk, maar ook mentaal;
- ✓ gebruikt de creativiteit van de docenten om de creativiteit van de leerlingen tot zijn recht te laten komen, zodat leerlingen na hun examen niet alleen met kennis, vaardigheden en herinneringen, maar ook vol zelfvertrouwen en ideeën hun toekomst tegemoet kunnen gaan.

Het Bonhoeffercollege streeft ernaar iedere dag opnieuw zo'n school te zijn.

2. Onderwijsprofiel

In dit hoofdstuk omschrijven wij het Onderwijsprofiel van onze school en onze positionering binnen het Samenwerkingsverband Midden Kennemerland.

2.1. Positionering binnen het samenwerkingsverband

De schoolbesturen VO en cluster 3 en 4 in de regio vormen met elkaar het samenwerkingsverband Midden Kennemerland. Het Bonhoeffercollege, een school voor mavo, havo, atheneum en gymnasium, is één van de 4 VO-scholen binnen dit samenwerkingsverband.

De scholen binnen het samenwerkingsverband hebben met elkaar afgesproken wat zij aan basiszorg bieden binnen de eigen organisatie. Deze zorg wordt betaald uit de eigen lumpsum financiering. Voorts is afgesproken welke extra zorg binnen de scholen wordt gerealiseerd: de zogenaamde **Basis+zorg**. Het betreft hier de zogeheten oude clusterindicaties en een nieuwe doelgroep met een toegewezen arrangement die binnen het regulier onderwijs met extra zorg een goede kans van slagen hebben. Gezien de goede resultaten die de scholen met deze leerlingen hebben en kunnen behalen, is afgesproken dat ze met de bijbehorende arrangementbesteding ook na 2014 zoveel mogelijk in het regulier onderwijs worden begeleid.

Daarnaast wordt ingezet op het binnenboord houden van een aantal leerlingen die in het verleden uitstroonden naar het VSO dan wel naar de tussenvoorzieningen van het Samenwerkingsverband. Om dit te kunnen realiseren is er gewerkt aan een concretisering van een dekkende trajectvoorziening binnen de school. In schooljaar 2013-2014 is de school gestart de school met de vernieuwde trajectvoorziening en het pré-arrangeren van leerlingen met een arrangement voor de trajectvoorziening.

In dit document beschrijven we de Basiszorg en de Basis+zorg op onze school. In bijlage 1 is schematisch weergegeven welke ingrediënten in de ondersteuningsplannen van de verschillende scholen worden opgenomen. Dit schema is in overleg met de andere scholen gemaakt en is leidraad bij de uitwerking van de verschillende documenten.

Het Bonhoeffercollege is vertegenwoordigd in een werkgroep die de ontwikkeling van onderwijsarrangementen op het niveau van het samenwerkingsverband organiseert. Het betreft onderwijs voor leerlingen die cognitief niet in staat zijn een diploma te halen of niet in een groep kunnen functioneren.

RASTT (**R**egionaal **A**dvice **S**chakel **T**oetsing**s**team) is het schakelloket waarvan uit de arrangementen worden toegewezen en gemonitord; de scholen worden ondersteund bij het borgen van de trajectondersteuning binnen de scholen. Tevens heeft het RASTT een functie in het bemiddelen van plaatsing van moeilijk plaatsbare leerlingen binnen de scholen van het SMV. Het RASTT is een onafhankelijke plaatsings- en begeleidingscommissie gekoppeld aan het SMW. Het RASTT is tevens verantwoordelijk voor een goede verwijzing van aangemelde zorgleerlingen naar een passend onderwijsarrangement.

3. Passend onderwijs nu

In dit hoofdstuk komt aan de orde op welke wijze de school op dit moment passend onderwijs biedt voor de huidige leerlingen. Hierbij komt de karakterisering, leerlingpopulatie en uitstroomprofiel van de school aan de orde. Tevens wordt er uitleg gegeven over de inzet en middelen die ervoor zorgen dat de interne ondersteuningsstructuur geborgd is.

3.1. De leerling

Het Bonhoeffercollege streeft naar een optimaal pedagogisch klimaat, passend bij de eigen populatie leerlingen. In dit klimaat voelen leerlingen maar ook docenten zich veilig en komen daardoor tot leren of lesgeven. **Uitgangspunten** hierbij zijn dat de leerling cognitief in staat is een diploma te halen en dat de leerling kan functioneren in een groep.

3.2. Onderwijslijnen

Op het Bonhoeffercollege werken we met 6 teams die verantwoordelijk zijn voor 4 onderwijslijnen: mavo, havo, atheneum en gymnasium. De vaksecties zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de lessen, de opbrengsten en een goede doorlopende leerlijn. Ontwikkelingen waar de secties zich het komende jaar op richten zijn weergegeven in het schoolplan 2012-2016.

3.3. Onderwijsconcept

Het Bonhoeffercollege is een eigentijdse school die op eigen en uitdagende wijze invulling geeft aan onderwijs met kwaliteit. De school heeft een eigen visie op onderwijs en op de omgang met elkaar. De school staat open voor creatieve ideeën, maakt hierin gedegen keuzes en zorgt zo voor een duurzame onderwijsinnovatie.

Het Bonhoeffercollege streeft naar extra uitdaging voor iedere leerling, op ieder niveau. Iedere leerling wordt gestimuleerd zijn creativiteit aan te spreken en zijn talenten verder te ontwikkelen. Het onderwijs stimuleert tot leren, in een plezierige sfeer en in een veilige omgeving.

Het Bonhoeffercollege is een school zonder drempels, met goede resultaten en betrokken leerlingen, docenten en ouders. Een school om trots op te zijn. Een school met een helder imago: eigentijds, eigenwijs en uitdagend.

Bonhoeffer = Eigentijds

Het eigentijds onderwijs kenmerkt zich door afwisseling en het gebruik van moderne leermiddelen en (communicatie-) technologieën in een goed gefaciliteerde omgeving, waarbij de blik steeds gericht is op de toekomst.

Er wordt gewerkt met tablets en een rijk gevulde elektronische leeromgeving.

De leeromgeving is interactief en contextrijk. Zo wordt kennis herkenbaar, toepasbaar en dus leuk en interessant. Met ICT in het onderwijs kan optimaal aandacht worden besteed aan film, kunst, muziek en wetenschap en worden de mogelijkheden voor wereldwijde digitale uitwisselingen benut.

Eigentijds onderwijs ontsluit de wereld en verworven kennis wordt gedeeld.

Bonhoeffer = Eigenwijs

Het Bonhoeffercollege is een school die op authentieke wijze invulling geeft aan de term degelijk onderwijs. De school doet niet mee aan hypes maar gelooft in de kracht van eigen keuzes.

De school staat voor een curriculum dat met zorg is vormgegeven rondom de moderne eisen die hieraan worden gesteld. Een school die zich op eigen kracht profileert vanuit de eigen kwaliteit.

Vanuit de overtuiging dat iedere leerling op ieder niveau kan groeien wordt schoolbreed gezorgd voor uitdaging en begeleiding. Anders denken wordt niet alleen getolereerd, maar vooral gestimuleerd. Noem het eigenwijs, het Bonhoeffercollege noemt het "op eigen wijze succesvol zijn".

Bonhoeffer = Uitdagend

In alle afdelingen en bij alle vakken worden de leerlingen uitgedaagd grenzen te verkennen en hun blik te verruimen. Voor de leerlingen ligt er de uitdaging na te denken over de eigen identiteit en de wereld om zich heen en wordt eigen creativiteit gestimuleerd.

Het Bonhoeffercollege wil het beste uit alle leerlingen halen. Het onderwijs is daarom ondernemend en afwisselend. De leeromgeving is uitdagend en stimulerend, zowel binnen als buiten de muren van de school.

Bonhoeffer = Betrokken

Kinderen beginnen veilig en beschermd op het Bonhoeffercollege. Zij worden begeleid door onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, maar ook door oudere leerlingen. Zo ontstaat een wederzijdse betrokkenheid tussen de school en de leerling.

Natuurlijk houdt betrokkenheid niet op bij de muren van de school. Ook hier wordt de blik naar buiten gericht. Maatschappelijke betrokkenheid en betrokkenheid bij de wereld zijn belangrijke aandachtspunten, evenals het betrekken van ouders bij de begeleiding van hun kind en de beleidsvorming op school.

Bonhoeffer = Verantwoordelijkheid

Van de school, de medewerkers, de leerlingen en hun ouders wordt verwacht dat zij elkaar ondersteunen in het nemen van hun verantwoordelijkheden. In een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen zij zorg voor een optimale schoolcarrière van de leerling.

Iedere leerling krijgt vanaf het eerste moment dat hij bij het Bonhoeffercollege binnenstapt de verantwoordelijkheid die hij aankan. Hierbij wordt gedifferentieerd naar leeftijd en niveau en krijgt iedere leerling de begeleiding die hij nodig heeft, ruimte waar het kan en steun waar het nodig is.

Gaandeweg leert een leerling steeds meer om onderzoekend bezig te zijn, zelfkritisch te worden en eigen keuzes te maken.

Ook de docent neemt zijn verantwoordelijkheid. De docent is begeleider, coach, vertaalt het vak naar de leefwereld, is arrangeur van het curriculum en lesmateriaal. De docent heeft kennis van - en begrip voor de doelgroep en is pedagogisch en didactisch onderlegd.

Het MT is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid, het stellen van kaders en het bieden van faciliteiten. In het dragen van maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt de school een voorbeeldfunctie in.

Bonhoeffer = Oecumenisch

Het Bonhoeffercollege is een oecumenische school vanuit het gedachtengoed van Dietrich Bonhoeffer: vertrouwen, vrijheid en verantwoordelijkheid.

Tolerantie, veiligheid, zorg en respect zijn de sleutelwoorden op school. De oecumenische grondslag laat zich vertalen in een sterke betrokkenheid bij elkaar en de wereld om ons heen. In alle activiteiten, in de dagelijkse omgang met elkaar en in de wijze van aandacht schenken aan gedenkdagen en gewichtige gebeurtenissen geven leerlingen en personeel op eigen wijze invulling aan de drie V's (Vertrouwen Vrijheid Verantwoordelijkheid). Niet alleen in woorden, maar vooral in daden.

3.3.1. Karakterisering van de school

De organisatie, het schoolmanagement

- ✓ is kaderstellend;
- ✓ faciliteert;
- ✓ nodigt uit tot ...;
- ✓ enthousiasmeert;
- ✓ heeft een voorbeeldfunctie.

Onderwijs is

- ✓ ondernemend;
- ✓ op maat, met oog voor binding met de school en met elkaar;
- ✓ uitdagend;
- ✓ flexibel;
- ✓ ontwikkelingsgericht;
- ✓ ook leren buiten school;
- ✓ buiten binnen halen;
- ✓ blikverruimend en toepasbaar, sluit aan op de wereld van nu;
- ✓ de focus op talent, waarbij falen mag;
- ✓ basiskennis;
- ✓ vaardigheid in het maken van keuzes.

De leerling

- ✓ is onderzoekend;
- ✓ is zelfkritisch;
- ✓ maakt zelf keuzes;
- ✓ reflecteert;
- ✓ voelt zich erkend en op zijn plaats;
- ✓ geniet van onderwijs en docent.

De docent

- ✓ is coach;
- ✓ vertaalt vak naar leefwereld;
- ✓ is arrangeur van curriculum en lesmateriaal;
- ✓ heeft kennis van - en begrip voor de doelgroep;
- ✓ is pedagogisch onderlegd.

3.3.2. Leerlingpopulatie

Zie Bijlage 2 (instroomgegevens)

De laatste jaren heeft het Bonhoeffercollege een leerlingaantal van rond de 1500 leerlingen en een jaarlijkse instroom van ongeveer 270 brugklasleerlingen verdeeld over 9 klassen. In de brugklas werken we met een dakpanconstructie: mavo-havo brugklassen, havo-vwo brugklassen, een gymnasiumbrugklas en een zgn. brugplusklas waarin veelal leerlingen worden geplaatst met vwo-kwalificaties en interesse in verdieping bij de aangeboden vakken. Na een determinatietraject op niveau in leerjaar 1 worden de leerlingen doorverwezen naar de mavo, havo, atheneum of het gymnasium. De havo vormt met iets meer dan 1/3 van alle leerlingen normaal gesproken de grootste afdeling. Het atheneum/gymnasium is de kleinste afdeling. Dit jaar werken we in leerjaar 2 met drie mavoklassen, vier havoklassen en drie vwo-klassen, waarvan 1 gecombineerd met het gymnasium.

3.3.3. Uitstroomprofiel

Zie bijlage 2 en 3 (opbrengstenkaart/ uitstroomgegevens)

Het rendement van de onderbouw scoort stabiel voldoende. Er is een geringe uitstroom van leerlingen terug te lezen in de tabellen. Een aantal leerlingen stroomt af naar een lager niveau, maar we zien ook hier geen verontrustende cijfers.

Het aantal leerlingen dat vanuit het 3^e leerjaar een diploma haalt zonder doubleren scoort stabiel op het landelijk gemiddelde. Bij havo en vwo scoren we het laatste jaar op het landelijk gemiddelde. Bij de mavo zie je een landelijke daling van het percentage en onze school volgt deze daling.

Het gemiddelde cijfer op het Bonhoeffercollege ligt stabiel op het landelijk gemiddelde. In het schoolplan is de ambitie geformuleerd om met onze school stabiel boven het landelijk gemiddelde te scoren. Een ambitie die gezien de relatief grote hoeveelheid leerlingen met een Bèta profiel bij een aantal exacte vakken onder druk staat. Om onze ambitie te realiseren zijn de onderliggende cijfers tot op docentniveau per leerjaar in kaart gebracht. De secties analyseren deze cijfers en zullen op grond van de analyse interventies plegen om tot een verbetering te komen.

3.3.4. Overige data; aantal leerlingen dat kortdurende ondersteuning krijgt, aantal traject- leerlingen; overzicht specialisaties binnen de school

Gemiddeld maken 25 leerlingen op jaarbasis gebruik van kortdurende individuele hulp van een leerlingbegeleider. Deze leerlingen worden aangemeld door hun mentor. Leerlingen worden begeleid op het gebied van sociaal-emotionele problematiek en lees- en spellingsproblemen bij dyslexie.

Gemiddeld maken er zo'n 50 leerlingen op jaarbasis gebruik van de trajectvoorziening. Velen van hen worden gedurende een jaar intensief begeleid. Dit zijn leerlingen voor wie een OPP wordt geschreven met daarin de ondersteuningsbehoeften en het uitstroomprofiel. Het betreft leerlingen met een diagnose zoals autisme of ad(h)d, angstproblematiek, gedragsproblemen of andere complexe problematiek zoals veelvuldig verzuim op medische grond, slechte cijfers, of problemen in

het gezin. Van deze leerlingen vertrekken slechts 2 of 3 naar het speciaal onderwijs of naar een andere reguliere school met een lager niveau. Veruit de grote meerderheid slaagt voor het examen of gaat over naar het volgende leerjaar.

Het IZO (Intern Zorg Overleg) vergadert elke twee weken. Hier worden de leerling-casussen besproken die worden aangemeld bij het zorgteam. Hierin hebben de zorgcoördinator, trajectcoördinator en CJG-coach zitting, aangevuld met de betrokken afdelingsleider. Zo nodig worden nog andere externen uitgenodigd zoals de schoolverpleegkundige.

3.4. Algemene ondersteuningsstructuur

Op het Bonhoeffercollege wordt gewerkt met teams. Deze teams zijn verantwoordelijk voor gedifferentieerde programma's gericht op studievaardigheden, sociaal emotionele ontwikkeling en een determinatie op interesse. De ontwikkelingen waar de teams zich de komende jaren op moeten richten zijn weergegeven in het schoolplan 2012-2016. Een team bestaat uit ongeveer 18 docenten en mentoren en wordt integraal aangestuurd door een afdelingsleider. De mentor vervult binnen het team een centrale rol in de leerlingbegeleiding. Deze begeleiding betreft het zich op de hoogte stellen van de resultaten van elke leerling, het bieden van hulp bij eenvoudige huiswerkproblemen, het geven van keuzebegeleiding, het onderhouden van contact met de ouders en het begeleiden op persoonlijk en sociaal vlak. De mentor is voor leerling en ouder altijd het eerste aanspreekpunt. Een mentor spreekt zijn mentorleerlingen geregeld naar aanleiding van testgegevens, cijfers, observaties van collega's of ouderavonden. De mentor bespreekt zijn klas in een docentenvergadering.

Met ingang van 1 augustus 2005 is aan het Bonhoeffercollege een zorgteam aangesteld om de tweedelijnszorg te organiseren.

Doel van onze ondersteuningsstructuur is ten eerste dat leerlingen die er gebruik van maken hun diploma halen. Ten tweede het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en af-of uitstroom van leerlingen met een goed cognitief niveau, maar die als gevolg van sociaal emotionele problematiek niet goed functioneren in de reguliere klassensituatie.

Ten derde het vergroten van de handelingsbekwaamheid van docenten om te kunnen omgaan met de specifieke onderwijsbehoeften van zorgleerlingen.

Het zorgteam wil preventief werken door vroegtijdig mogelijke problematiek zichtbaar te maken. Zo wordt in de brugklas in november de GSV, een digitale schoolvragenlijst, aan alle leerlingen voorgelegd. Deze vragenlijst geeft inzicht in het functioneren van de leerling op school. In voorkomende gevallen kunnen op verzoek van mentor of afdelingsleider ook leerlingen uit klas 2 en 3 zo'n vragenlijst invullen.

In de examenklassen vullen alle leerlingen aan het begin van het schooljaar de ETAV in, een vragenlijst die examenangst meet. Op grond van deze vragenlijsten wordt leerlingen die daarvoor in aanmerking komen een groepstraining aangeboden om beter om te gaan met faalangst, examenangst of sociaal onhandig gedrag.

Daarnaast laat elke mentor aan het begin van de cursus zijn mentorleerlingen een vragenlijst invullen en voert naar aanleiding daarvan een gesprek om zicht te krijgen op mogelijke problemen. De mentoren ontvangen door het zorgteam ontwikkelde protocollen hoe te handelen bij automutilatie, eetproblemen, kindermishandeling, gebruik van genotmiddelen e.d. Na elk rapport voert de mentor zo nodig een aanvullend gesprek om de gegevens te actualiseren. Tijdens deze gesprekken kan de mentor de leerling informeren over deelname aan de scheidings- of rouwgroep. Groepstrainingen worden in de loop van het schooljaar gegeven.

Doelgroep

We richten ons op leerlingen die zich, ondanks een goed cognitief niveau, niet staande kunnen houden in de reguliere setting als gevolg van gedrags- of sociaal emotionele problematiek. De mentoren en docenten signaleren de onderwijsbelemmeringen van deze leerlingen op grond van:

- gedrag
- verzuim
- werkhouding / motivatie
- cijfers
- incidenten

Het zorgteam biedt verschillende trainingen aan. Daarnaast werkt het zorgteam vraaggestuurd: de afdelingsleiders en hun teams geven aan waar zij op het gebied van zorg behoefte aan hebben. Afhankelijk van deze hulpvraag geeft iemand van het zorgteam deze informatie of huurt de zorgcoördinator een externe (derde lijn) hiervoor in. In de loop van het schooljaar zullen de mentoren via de afdelingsleiders leerlingen aanmelden voor extra begeleiding bij zorgcoördinator. Deze leerlingen zullen zorg krijgen binnen de beschikbare tijd en expertise van de zorgteamleden tot een maximum van zes keer een lesuur op jaarbasis.

In onderstaand overzicht geven we de stappen aan die we met deze leerlingen doorlopen:

1. Signaleren mentor/docenten
2. Overleg mentor met leerling
3. Overleg mentor en afdelingsleider
4. Aanmelden bij zorgcoördinator. Het aanmeldingsformulier wordt door de mentor ingevuld
5. Bespreking in het interne zorgoverleg (IZO)

Het IZO bestaat uit het kernteam: het hoofd zorgteam, de trajectcoördinator, en de CJG-coach. Daarnaast zijn er wisselende deelnemers zoals de desbetreffende afdelingsleider en mentor en of leerlingbegeleider. Indien nodig worden externen uitgenodigd, zoals de jeugdverpleegkundige, leerplicht of politie. In het IZO wordt met behulp van de bevorderende en belemmerende factoren de ondersteuningsbehoefte bepaald en de ondersteuningsroute vastgesteld.

Elke casus die in het IZO wordt besproken wordt na een termijn van 4 tot 6 weken geëvalueerd en zo nodig wordt de route bijgesteld.

Het IZO besluit of een MDO noodzakelijk is en welke betrokkenen moeten worden uitgenodigd.

Afhankelijk van de uitkomst na bespreking in het IZO zijn vier uitkomsten mogelijk:

1. Basisplus arrangement A: Leerlingbegeleiding of SMW, 4-6 gesprekken;
2. Basisplus arrangement B: CJG-coach zet hulpverlening in of neemt contact op met lopende hulpverlening;
3. Basisplus arrangement C: Dit zijn leerlingen die een Preboundarrangement volgen. Van deze leerlingen is de leerlingbegeleider de casemanager. Doel van dit traject is om te onderzoeken of en hoe de leerling in staat is om met ondersteuning het gewenste gedrag te laten zien om mee te komen in een reguliere setting.

Er wordt met leerling en ouders een handelingsplan opgesteld. Het is in eerste instantie korte, intensieve begeleiding die bestaat uit: meerdere contactmomenten per week in de trajectgroep, 6 begeleidingsgesprekken met de leerlingbegeleider;

Na een periode van 6 weken volgt de evaluatie en wordt een vervolgetraject afgesproken. Dit vervolgetraject kan bestaan uit:

- Terug naar de reguliere setting, begeleiding stopt.
- Doorstromen naar trajectgroep.
- Aanmelden bij de RASTT-commissie van het SWV voor eebextern arrangement als de handelingsverlegenheid na Prebound blijft bestaan.

4. Individueel arrangement: licht, medium, intensief in de Trajectgroep.

Als een leerling problemen heeft die de grenzen van de zorg die de school kan geven overschrijden, dan zal deze in de RASTT-commissie van het SWV besproken of wordt in een gesprek met alle betrokkenen en een afgevaardigde van het RASTT naar een passende oplossing gezocht.

Omdat hulpverlening alleen zin heeft als alle betrokkenen op dezelfde lijn zitten, betreft het zorgteam de ouder(s)/verzorger(s) van de leerlingen bij de begeleiding. Om deze 'contextuele' leerlingenbegeleiding te bevorderen moet er een goede samenwerking tot stand gebracht worden tussen leerling, ouder en school. Wanneer een leerling in aanmerking komt voor bovengenoemde trainingen belegt het zorgteam ouderavonden of neemt contact op met de ouders om de problematiek en het handelingsplan te bespreken.

Om de deskundigheid van docenten te bevorderen of onderwijsondersteunende begeleiding te geven, volgt het zorgteam cursussen over verschillende probleemgebieden en geeft voorlichting aan docenten. Docenten met zorgleerlingen in de klas krijgen protocollen met richtlijnen en worden geïnformeerd door de schoolbegeleiders. Docenten met dyslectische leerlingen krijgen een begeleidingsplan. Daarnaast kan het zorgteam op aanvraag mentoren en teams adviseren bij de begeleiding van leerlingen.

Er wordt voor alle leerlingen in de trajectgroep een groeidocument met ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) geschreven. Dit wordt in overleg met de leerling en ouders/verzorgers gedaan. In dit groeidocument worden de ondersteuningsbehoeften van de leerling opgeschreven en daaruit wordt een begeleiding op maat aangeboden. Deze ondersteuningsbehoeften komen op een faciliteitenkaart te staan zodat ook de docenten hun rol in de ondersteuning van de leerling kunnen doen. De ondersteuning is gericht op het toewerken naar zelfstandigheid in het functioneren van de leerling op school.

Het hoofd zorgteam is de eindverantwoordelijke van de trajectgroep. De begeleiding van de leerlingen wordt gedaan door de trajectcoördinator. Zij wordt bijgestaan door twee trajectbegeleiders en drie trajectondersteuners (onderwijsassistenten trajectruimte). Zij worden aangestuurd door de trajectcoördinator.

Zie bijlage 2 voor de werkzaamheden.

Er is elke schooldag iemand van 8.15 uur tot 16.30 uur in de trajectruimte aanwezig, zodat de leerlingen ten alle tijden bij iemand terecht kunnen.

Onze trajectgroep, gevestigd in lokaal 037, is een kleine, prikkelarme omgeving met tien werkplekken. Leerlingen kunnen hier komen om een time-out te nemen tijdens een lesuur wanneer dit echt nodig is. Ze kunnen hier ook in tussenuren of voor- en naschooltijd rustig werken. De trajectmedewerkers:

- zorgen voor rust en bieden ondersteuning;
- hebben, als daar behoefte aan is, ook individuele gesprekken met een leerling;
- houden de voortgang en het welzijn van de leerlingen in de gaten.

3.4.1. Interne onderwijs ondersteuningsstructuur

Op het Bonhoeffercollege werken we met onderwijsondersteunende medewerkers. Daar waar de bestaande onderwijsvorm niet toereikend is, kan er onderwijsondersteunende begeleiding ingezet worden om de te realiseren onderwijsdoelen te behalen. Onderwijsondersteuning kan worden geboden door:

Onderwijsassistenten

Onderwijsassistenten spelen op diverse plaatsen in de school een belangrijke rol. Zo zorgen zij o.a. voor de bemensing van de aula en de stilleruimte, waardoor leerlingen begeleid zelfstandig kunnen werken aan huiswerk, groepsopdrachten en extra opdrachten. Een aantal onderwijsassistenten wordt ook rechtstreeks ingezet op absentieregistratie, waardoor we leerlingen die signalen afgeven op het gebied van verzuim sneller in beeld krijgen.

0,6 fte aan onderwijsassistent-ondersteuning wordt ingezet in de trajectruimte. Werkzaamheden:

- ✓ opvangen en begeleiden van leerlingen in de trajectruimte;
- ✓ voeren van gesprekken met trajectleerlingen;
- ✓ mede bewaken van de uitvoering van het handelingsplan van leerlingen die voor de trajectruimte in aanmerking komen;
- ✓ onder verantwoordelijkheid van zorgcoördinator zorgdragen voor de uitvoering van een handelingsplan in de trajectruimte;
- ✓ zorgen voor rust, orde en de noodzakelijke sfeer in de trajectruimte;
- ✓ zorgen voor actieve begeleiding van leerlingen in de trajectruimte zoals die is ingezet door ambulante begeleider, afdelingsleiders, zorgfunctionarissen en mentoren.

De leerlingbegeleider

Leerlingbegeleider gespecialiseerd in dyslexie en leesproblemen

- ✓ intake, vooronderzoek en coördinatie van dyslectische leerlingen;
- ✓ coachen van leerlingen met een dyslexieverklaring;
- ✓ contact met de orthopedagoog en externe specialist in het kader van het dyslexieonderzoek en remedial teaching;
- ✓ verzorgen van dyslexiekaarten;
- ✓ begeleiding van leerlingen met leesproblemen;
- ✓ begeleiding van leerlingen met leerproblemen die het werk van de mentor te boven gaan op het gebied van de moderne vreemde talen, zoals tekstbegrip en memoriseren.

Leerlingbegeleider gespecialiseerd in dyscalculie

- ✓ begeleiding van leerlingen met ernstige rekenproblemen;
- ✓ opzetten van hulples voor leerlingen met rekenproblemen;
- ✓ uitvoeren en bijstellen van het dyscalculieprotocol.

Overige taken en werkzaamheden van de leerlingbegeleiders

- ✓ begeleiding van leerlingen (individueel en in groepsverband) met psychosociale problemen, zoals depressiviteit, faalangst, examenangst, motivatieproblemen, sociaal onhandig gedrag, rouwverwerking, huiselijke problemen (ziekte, scheiding, geweld);
- ✓ begeleiding van leerlingen (individueel en in groepsverband) met sociale vaardigheidsproblemen zoals pesten en agressiviteit;
- ✓ begeleiding van leerlingen met leerproblemen die het werk van de mentor te boven gaan, zoals planning en het onderscheiden van hoofd- en bijzaken bij de zaakvakken;
- ✓ begeleiding van leerlingen met psychische klachten die lichamelijke gevolgen hebben, zoals eetproblemen, verslavingen en seksuele problemen;
- ✓ leiden van een faalangst-, een examenangst- en een scheidings- en/of rouwgroep;
- ✓ organisatie van informatieavonden voor ouders/verzorgers over faalangst, examenangst, sociaal onhandig gedrag, scheiding en/of rouw;
- ✓ organisatie van informatieavonden voor ouders/verzorgers over genotmiddelen in samenwerking met de Brijderstichting;
- ✓ organisatie van toneel- en filmvoorstellingen voor leerlingen over verslavingsproblematiek;
- ✓ opzetten van mentorlessen in de onderbouw over genotmiddelen (roken, alcohol, drugs);
- ✓ voorlichting mentoren over pesten;

- ✓ uitvoering en screening van de GSV-test.

Het hoofd zorgteam

- ✓ aansturing van het zorgteam door het uitvoeren en bijstellen van het zorgbeleidsplan, het maken van een evenwichtige en passende taakverdeling en een tijdpad;
- ✓ ondersteuning bieden aan de leerlingbegeleiders bij het begeleiden van hun leerlingen;
- ✓ informeren van het personeel over activiteiten van het zorgteam;
- ✓ zorg dragen voor (vraaggestuurde) voorlichting aan docenten over psychosociale problemen en psychische - en gedragsstoornissen;
- ✓ het uitbouwen van de orthotheek i.v.m. deskundigheidsbevordering van docenten;
- ✓ kwaliteitsbewaking van het zorgteam door scholing aan te bieden;
- ✓ advisering aan en overleg met MT en directie over hulpvragen vanuit de teams, het stellen van prioriteiten en het ontwikkelen van zorgbeleid;
- ✓ voorzitten van het IZO en zorgen voor de verslaglegging in magister en het uitvoeren van afspraken die uit de bespreking voortkomen.
- ✓ participeren in organen van het Samenwerkingsverband;
- ✓ contactpersoon van leerlingen waarbij hulp vanuit het Samenwerkingsverband vereist is (externe trajectvoorziening);
- ✓ zorg dragen voor een adequate begeleiding van trajectleerlingen in samenspraak met de trajectcoördinator, betrokken mentor en afdelingsleider, ouders en leerling;
- ✓ ontwikkelen van handelingsplannen om zorgleerlingen te begeleiden;
- ✓ uitvoeren en bijstellen van protocollen kindermishandeling, automutilatie, anorexia, suicide, genotmiddelen;
- ✓ uitvoering en bijstelling van het pestprotocol;
- ✓ begeleiding en zo nodig doorverwijzing naar *derdelijnszorg* van leerlingen met ernstige psychische - en gedragsstoornissen;
- ✓ voortgangs- en functioneringsgesprekken voeren met zorgteamleden;
- ✓ jaarlijkse evaluatie van de werkzaamheden.

De orthopedagoog

- ✓ dyslexieonderzoek en screening;
- ✓ onderzoek naar andere leerproblemen (geen diagnose stellen) op aanvraag van het hoofd Zorgteam;
- ✓ invullen van vragenlijsten voor aanvraag of verlenging van rugzakken op aanvraag van de ambulante begeleider.

De schoolmaatschappelijk werker en CJG-coach

- ✓ heeft zitting in het IZO;
- ✓ begeleidt en ondersteunt leerlingen met complexere problematiek en problematiek die zich voordoet vanwege de context van de leerling;
- ✓ verwijst zo nodig door naar externe hulp in samen spraak met het hoofd Zorgteam;
- ✓ heeft contact met externe betrokken instanties;
- ✓ schakelt zo nodig externe instanties zoals het J&G-team in;
- ✓ heeft gesprekken met ouders om de juiste hulpverlening te bepalen.

3.4.2. Onderwijsmaterialen

Leerlingen met dyslexie kunnen op school gebruik maken van een daisyspeler. De school is ook in het bezit van Kurzweil, maar dit bevindt zich nu nog in een testfase.

Leerlingen kunnen bij diverse beperkingen, zoals slecht handschrift of traag schrijftempo, gebruik maken van een laptop. Ook kunnen toetsen digitaal worden gemaakt.

Daarnaast zijn er onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken. Deze ondersteunen bij:

- ✓ faciliteitenkaarten voor leerlingen van de trajectgroep of een gediagnostiseerde gedragsstoornis. Hierop staan de faciliteiten van de leerling en omgangstips voor docenten;
- ✓ dyslexiekaart;
- ✓ dyscalculiekaart (alleen voor onderbouwleerlingen).

Verder beschikt de school over het aanpassingsvermogen bij kind-specifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen). Op het moment dat er sprake is van fysieke belemmeringen bij een leerling kan de school het volgende aanpassen:

- ✓ bij rolstoelgebruik: gebruik van lift en speciaal toilet. Bij vakken waar de handicap beperkingen oplevert, wordt er gekeken naar alternatieven;
- ✓ bij slechthoortendheid: toetsen kunnen met groot lettertype worden aangeleverd;
- ✓ bij medicijngebruik: medicijnen kunnen bij de receptie (koel) worden bewaard. Er is daar ook een instructie per leerling aanwezig.

3.4.3. De ruimtelijke omgeving

De trajectgroep is een prikkelarme ruimte die in september 2010 is ingericht voor leerlingen met een gediagnosticeerde gedragsstoornis zoals PDD-NOS, Asperger, AD(H)D, ODD, MCDD en NLD. Wanneer het niet lukt te werken in klassenverband kunnen leerlingen individueel of in een kleine groep in deze aparte ruimte worden begeleid. Trajectleerlingen en zorgleerlingen met een gediagnosticeerd gedrags-, leer- en/of aandachtsprobleem worden daar opgevangen worden door geschoolde medewerkers. Het doel van deze trajectgroep is leerlingen die dat nodig hebben zorg op maat te geven zodat ze binnen het reguliere onderwijs kunnen blijven en een diploma behalen op de het niveau waarvoor ze de capaciteiten hebben. Zo kan de school goed aan de plicht van passend onderwijs voldoen.

Sinds het schooljaar 2012-2013 wordt de opvang van leerlingen in de trajectruimte uitgebreid met leerlingen die anders thuis blijven omdat ze door omstandigheden niet naar school durven/willen (thuiszitters).

In de school zijn de volgende ruimtes beschikbaar / is voldaan aan de volgende ruimtelijke eisen:

- ✓ voor speciale bewegingsbehoeften;
- ✓ voor verzorging en begeleiding;
- ✓ voor speciale leerbehoeften.

4. Passend onderwijs in de toekomst

In dit hoofdstuk beschrijven wij de visie van de school t.a.v. passend onderwijs in de toekomst, zowel op de korte als op de langere termijn. Wij geven aan waar de school naar toe wil en wat daarvoor nodig is.

4.1. Visie en ambitie passend onderwijs op korte termijn

Voor de topdocent zal de invoering van passend onderwijs niet zoveel consequenties hebben.

De topdocent is daarom ons uitgangspunt: 'De docent die door het aangaan van een goede relatie niet zoveel problemen heeft met geïndiceerde gedragsproblemen in de klas. Een docent met echte interesse, humor, een houding van met-elkaar-op-willen-trekken, een docent die belang hecht aan de driehoeksverhouding tussen leerling-docent-thuis, maar ook eisen stelt aan leerlingen, leerlingen eigen verantwoordelijkheid geeft, bezig is met leren, wat echt niet betekent dat onderwijs alleen maar leuk hoeft te zijn'.

Gaan voor de relatie dus en dat betekent dat we ons richten op de ontwikkeling van de topdocent met de vaardigheden om een goed klassenmanagement neer te zetten.

Klassenmanagement - een breed begrip maar gerelateerd aan het begrip relatie als volgt te definiëren:

Klassenmanagement staat voor sfeer in de klas. De leerlingen en de docent voelen zich veilig en komen daardoor tot leren of lesgeven.

Hoe zien we dat voor ons?

In onderstaande opsomming zijn aandachtspunten genoemd die door diverse wetenschappers (zie bronnen) essentieel worden genoemd om bovenstaande te realiseren.

Op klasniveau:

- ✓ duidelijke regels opstellen, liefst in samenspraak met de klas;
- ✓ regels handhaven;
- ✓ bij het handhaven werkt het belonen van positief gedrag heel goed (daarna pas straffen);
- ✓ zelfreflectie: inzicht hebben in wat jouw gedrag veroorzaakt, ongewenst gedrag van leerlingen beschouwen als feedback.

Op individueel niveau:

- ✓ een afwijkende ontwikkeling van leerlingen moet worden gesignaleerd en er moet ook wat mee worden gedaan. Dit vraagt een gedragstherapeutische opstelling (Derriks, Ledoux, Overmaat en van Eck). De driehoeksverhouding leerling-docent-thuis is ook bij dit punt weer een bijzonder belangrijk gegeven;
- ✓ werken aan motivatie. 'De dynamica van motivatie kan worden beschreven in termen van twee concurrerende drijfveren: het streven naar succes en de angst om te falen' ('drive theorie' van Atkinson beschreven in het boek van Robert J. Marzano);
- ✓ leerlingen zullen succesvol zijn als leerkrachten aan individuele leerlingen hun persoonlijke groei kunnen laten zien (Robert J. Marzano).

4.2. Benodigde kennis en vaardigheden

Om een goede invulling te kunnen geven aan passend onderwijs is het belangrijk om met de collega's in de verschillende teams gericht te werken aan bovenstaande aandachtspunten. Bij de eerste vier punten kan iedereen zich wel wat voorstellen en er mogelijk al snel invulling aan geven. De laatste drie zijn waarschijnlijk wat lastiger te realiseren en komen bij 4.3 (ontwikkeling in de toekomst) terug. Reflecteren op eigen gedrag, zit dat in je natuur? Wat zijn tools die je kunt inzetten om wat gemakkelijker tot zelfreflectie te komen?

4.2.1. Teamaanpak

Voor de korte termijn gaan we middels de gesprekkencyclus en een daaraan voorafgaande 360-graden feedback met alle docenten in gesprek over de aandachtspunten op klasniveau. Voorts geven de teams invulling aan een tweetal organisatorische voorwaarden die kunnen bijdragen aan goed klassenmanagement:

- ✓ *efficiënte leerling-besprekingen*, essentieel om met elkaar de leerlingen goed in beeld te krijgen en de signalen die leerlingen afgeven op een juiste wijze te interpreteren;
- ✓ *per leerjaar van een bepaald niveau een vaste groep van zo'n 5 tot 6 docenten*. Deze docenten kunnen in een jaarlaag van een team de cultuur, regelgeving en overige afspraken bewaken. Heldere structuur, duidelijkheid voor de leerlingen en de zogenaamde gastdocenten die kunnen meeliften op de gemaakte afspraken in een werkbare cultuur.

4.2.2. Samenwerking met andere instanties

	<i>nooit</i>	<i>sporadisch</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>	<i>gemeenschappelijk handelingsplan</i>	<i>contact-persoon*</i>
SMW				X	X	ZC
GGD			X			ZC
GGZ			X		X	ZC
MEE		X				ZC
Gemeente: ketenzorg			X			ZC,management
Brijder			X			Lkr, ZC
Leerplicht				X	X	ZC
Politie			X		X	ZC, manager

* Lkr = leerkracht, Vlkr = vakleerkracht, OA = onderwijsassistent, RT = remedial teacher, AB = ambulante begeleider; ZC=zorgcoördinator; OU = ouder/verzorgder.

Toelichting:

- ✓ Elke maandag heeft het hoofd zorgteam overleg met de SMW-er.
- ✓ Gedurende de ZAT-pilot is er wekelijks Intern Zorg Overleg waarin zorgaanmeldingen worden besproken en geëvalueerd. Hierbij aanwezig zijn: zorgcoördinator, CJG-medewerker, gedragsspecialist trajectgroep en desbetreffende mentor en afdelingsleider. Zo nodig wordt er extra hulp "ingevlogen" (bijv. schoolarts, leerplicht).
- ✓ Elke dinsdag heeft de zorgcoördinator overleg met de schoolpsycholoog.
- ✓ De SMW'er is tevens afgevaardigde van CJG.
- ✓ Elk schooljaar organiseren we meerdere ouderavonden onder leiding van de Brijderstichting.
- ✓ Elke twee weken heeft de leerplicht spreekuur op school.

De GGD-verpleegkundige koppelt jaarlijks de resultaten van de onderzoeken terug aan de zorgcoördinator.

4.3. Ambities en strategie binnen passend onderwijs in de toekomst

In 4.2 zijn de aandachtspunten genoemd die door diverse wetenschappers essentieel worden genoemd om goed klassenmanagement te realiseren. Deze aandachtspunten liggen zowel op klassenniveau als individueel niveau, waarbij met name de laatste wat lastiger zijn te realiseren:

- ✓ gedragstherapeutische opstelling;
- ✓ werken aan motivatie;
- ✓ leerlingen zullen succesvol zijn als leerkrachten aan individuele leerlingen hun persoonlijke groei kunnen laten zien.

Een *“gedragstherapeutische opstelling”*: wat moet een docent zich daarbij voorstellen? Herkent de docent de signalen die leerlingen afgeven en weet hij daar vervolgens wat mee te doen? Een aardig hulpmiddel hierbij is het overzicht van Robert J. Marzano waarin typeringen van leerlingen, kenmerken en gedragshandelingen zijn opgenomen.

Werken aan motivatie: hoe doe je dat? Met leuke lessen krijg je de meeste leerlingen wel mee, maar met name leerlingen die niet zo makkelijk meekomen zijn moeilijk te motiveren. Marzano stelt dat leerlingen succesvol (lees: gemotiveerd) kunnen zijn als leerkrachten een persoonlijke groei aan individuele leerlingen kunnen laten zien. Bosker en Derriks, Ledoux, Overmaat en van Eck praten over het belang van een cyclisch proces waarin thematisch wordt gewerkt, zodat zwakkere leerlingen iedere keer weer bij kunnen komen.

“Leerlingen die door de les worden geboeid hebben geen tijd voor wanordelijkheden. Didactisch moet je les dus in orde zijn”. (Lagerwerf B., Korthagen F.)

En ten slotte: hoe maak je als docent de *persoonlijke groei* inzichtelijk in een klas van 30 leerlingen? Welke didactiek is succesvol? Hoe zorg je ervoor dat in een klas van 30 leerlingen je zicht krijgt op individuele leerlingen en tijd hebt om deze leerlingen verder te helpen?

In diverse literatuur wordt het zelfstandig werken en werken in groepjes als essentieel weergegeven. Ook het interactieve klassengesprek wordt een aardige werkvorm gevonden om leerlingen op maat te bedienen. Tot slot is het belangrijk om vorderingen van iedere leerling nauwkeurig te registreren. (Geerligts T., Veen T., 1996, p.204)

4.3.1. Ambities en grenzen van de school

In het schoolplan 2012-2016 is weergegeven hoe we binnen de teams en secties invulling gaan geven aan bovenstaande. Docenten in de verschillende teams moeten werken aan een *“gedragstherapeutische opstelling”*. Herkennen we de signalen die leerlingen afgeven en weten we daar vervolgens wat mee te doen? Afgesproken is dat de interne en externe medewerkers de noodzakelijke expertise vraag gestuurd gaan overbrengen. Met name de contacten met speciaal onderwijs binnen het samenwerkingsverband gaan hierin belangrijk worden.

“Werken aan motivatie” moet niet alleen gericht zijn op het zichtbaar maken van persoonlijke groei middels goede lesorganisatie, didactiek en registratie, maar ook op het aanbieden van *maatwerk* door de secties en de teams. De ontwikkeling van *Bonhoeffertijd*, gericht op talent, LOB, verdieping en ondersteuning met een grote verantwoordelijkheid voor leerlingen, moet straks zichtbare resultaten op het gebied van motivatie gaan opleveren. Teams en secties gaan de komende jaren met elkaar in gesprek over een zinvol programma *Bonhoeffertijd*, de wijze waarop ze *Bonhoeffertijd* kunnen monitoren en de didactiek waarmee ze persoonlijke groei inzichtelijk maken.

Middels de gesprekkencyclus worden de mogelijkheden en onmogelijkheden aan het licht gebracht en mogelijke ontwikkel- en scholingstrajecten voor docenten uitgezet.

De grensgevallen. Er zijn leerlingen die onvoldoende begeleid kunnen worden binnen de reguliere setting van een school en die, ook met de ontwikkelingen die we voorstaan, cognitief niet in staat zijn een diploma te halen of te kunnen functioneren in een groep. Onvermogen van de leerling en handelingsverlegenheid van de school zijn in deze belangrijke begrippen. Omdat we als school een belangrijke zorgplicht hebben, organiseren we voor deze leerlingen in nauw overleg met het samenwerkingsverband een passend onderwijsarrangement binnen of buiten de school.

In ons kaderplan hebben we de grensgevallen als volgt gedefinieerd:

Grenzen aan ondersteuning

- De veiligheid van medewerkers en leerlingen moet gewaarborgd kunnen worden. Als er sprake is van fysieke of verbale agressie waarbij de veiligheid van anderen in het geding komt, stopt onze ondersteuning en wordt er opgeschaald;
- Leerlingen moeten het mavo-niveau cognitief gezien aan kunnen;
- De school heeft het beleid dat een leerling één keer mag doubleren in zijn schoolloopbaan;
- Leerlingen die niet naar school komen, kunnen we niet begeleiden. We schakelen bij langdurig ziekte de OBD (Ziezon) en leerplicht in;
- Leerlingen moeten in staat zijn op school toetsen te maken;
- Er moet sprake zijn van educatief partnerschap. Als ouders niet meewerken aan de ondersteuning, dan stopt deze.

Handelingsverlegenheid: handelingsverlegenheid kan ontstaan als na het bijstellen van de ondersteuningsbehoeften na de evaluatie er geen vooruitgang te zien is op het gebied van: schoolse vaardigheden, cijfers, verzuim, uren in de trajectruimte.

4.3.2. Aanpak schooluitval

Om de grensgevallen in eerste instantie intern beter te kunnen begeleiden, verbreden we de huidige zorgstructuur met twee voorzieningen binnen de school: een Prebound (interne rebound) en een trajectgroep. Uitgangspunt bij ingebruikname van deze voorzieningen is dat de plaatsing tijdelijk is en de leerling terugkeert naar deelname aan de reguliere klassensituatie.

Het doel van de plaatsing is:

- ✓ voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en af- of uitstroom van leerlingen met een goed cognitief niveau, maar die als gevolg van sociaal-emotionele problematiek niet goed functioneren in de reguliere klassensituatie;
- ✓ voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten door leerlingen met een complex ziekteverzuim;
- ✓ het behalen van een diploma;
- ✓ vergroten van de handelingsbekwaamheid van docenten om te kunnen omgaan met de specifieke onderwijsbehoeften van zorgleerlingen.

4.3.3. Expertise ontwikkeling

De ambities en strategie gericht op passend onderwijs in de toekomst vraagt uiteraard om de ontwikkeling van specifieke expertise van docenten, mentoren, schoolleiding en de interne zorg. De komende jaren gaan we ons daar op richten. De intentie is uitgesproken om vooral gebruik te maken van de expertise van onze partners in het Samenwerkingsverband en de externe instanties gekoppeld aan de verschillende Centra Jeugd en Gezin (CJG) van de verschillende gemeentes waar we mee samenwerken.

Een groot deel van de mentoren heeft de afgelopen jaren een training gevolgd (16 uur) op het gebied van algemene mentorvaardigheden, maar ook specifieke vaardigheden als het signaleren van problemen. Deze training zal komend jaar aan nieuwe mentoren worden aangeboden.

De mentoren en docenten signaleren de onderwijsbelemmeringen van de leerlingen op grond van

- ✓ gedrag ;
- ✓ verzuim;
- ✓ werkhouding / motivatie;
- ✓ cijfers;
- ✓ incidenten.

Verder worden betrokken mentoren en docenten geschoold op het handelingsgericht werken en het werken met leerlingen met een gedragsprobleem.

4.4. De voorzieningen

4.4.1. De hoeveelheid aandacht/handen in de klas

Het Bonhoeffercollege is een school voor mavo, havo en vwo met de daarbij behorende bekostiging. De school ontvangt geen LWOO-bekostiging en is daardoor genoodzaakt de lessen efficiënt te organiseren. Met de bekostiging proberen we op een gemiddelde klassengrootte van 27 leerlingen uit te komen. In de bovenbouw ligt dit gemiddelde, door de vakkenpakketkeuze, lager dan in de onderbouw. Zo werken we de laatste jaren met een gemiddelde van 29-30 leerlingen in de brugklas. Om met name het klassenmanagement een goede kans van slagen te geven werken we met heterogene brugklassen waarin twee niveaus zijn ondergebracht. Voorts investeren we jaarlijks in een extra klas in leerjaar 2, waardoor we na de determinatie op niveau in leerjaar 1 met minder leerlingen een nieuwe start kunnen maken in groepen met een andere samenstelling. Iedere 2^e klas start het schooljaar met een schoolkamp buiten de deur, waar we middels een programma gericht op sociale interactie de basis leggen voor sfeer waarin leerlingen/docenten zich veilig voelen en daardoor tot leren/lesgeven komen.

In de bovenbouw werken we met stamklassen en clustergroepen met een gemiddeld aantal leerlingen van ongeveer 26. De mentoren echter werken met een groep van maximaal 22 leerlingen, waardoor ze deze intensiever kunnen begeleiden in de eerste lijn.

Vanuit de reguliere bekostiging zetten we 2,2 fte in op de interne zorg. Voorts gebruiken we 0,7 fte voor onderwijsassistenten, ingezet om de medewerkers van de interne zorg te ondersteunen en de zorgruimte te bemannen.

Personele inzet zorg:

- ✓ hoofd zorgteam: 0,4 fte voor trajectgroep coördinatie
- ✓ leerlingbegeleiders: 4 x 0,2 fte
- ✓ gedragsspecialist trajectgroep 0,8 fte
- ✓ begeleiding trajectgroep leerlingen: 0,2 fte
- ✓ bemensing trajectruimte: 3,5 dag door onderwijsassistenten

4.4.2. Onderwijsmaterialen

Zie punt 3.4.3

4.4.3. Ruimtelijke omgeving

Zie punt 3.4.4

4.4.4. Expertise en interne samenwerking

De topdocent met de vaardigheden om een goed klassenmanagement neer te zetten is ons uitgangspunt. De noodzakelijke expertise is omschreven bij de uitwerking Passend Onderwijs op korte termijn en Passend Onderwijs in de toekomst. Genoemd zijn o.a. de ontwikkelingen op gebied van het signaleren, het gedragstherapeutisch handelen, didactiek en motiveren.

4.5. Teamexpertise

In ons schoolplan hebben we de ambities en operationele doelstellingen scherp in beeld gebracht. Hierdoor zijn teams en secties in staat hun verantwoordelijkheid te nemen en gericht toe te werken naar datgene wat we als school voorstaan. Het schoolplan staat aan de basis van een *professionele cultuur* waardoor een dialoog kan plaatsvinden tussen medewerkers en schoolleiding gericht op *resultaten*.

Teams en secties formuleren aan de hand van de richtlijnen hun eigen ambitieplannen waarin *ruimte is voor eigen keuzes*. Hiermee *doen we recht aan de verschillen* tussen de verschillende groepen. Medewerkers van teams en secties bepalen zelf onderling op welke wijze zij de werkzaamheden verdelen. Door deze verdeling ontstaat eigenaarschap. *Maatwerk* leveren we door bij de verdeling rekening te houden met verschillen in competenties van medewerkers. In de teams en secties is sprake van collectieve participatie en samenwerking. Het leren en de mogelijkheid om samen te werken wordt gefaciliteerd in tijd en ruimte. In de jaarplanning zijn hiervoor de donderdagmiddagen gereserveerd.

Het team en de sectie worden beschouwd als een professionele leergemeenschap waarin de professionele cultuur van groot belang is. In zo'n cultuur draait het om leren. Er is *een open cultuur* waarin fouten worden gezien als leerpunten. Er is sprake van een dialoog waarin medewerkers verantwoording afleggen door hun handelen expliciet te maken. De gesprekkencyclus, een belangrijke component van ons IPB, maakt een goede dialoog mogelijk en wordt vooral gebruikt om de *relatie aan te gaan* en te inspireren.

4.6. Samenwerking met andere instanties

zie punt 4.3.4

5. Kwaliteitskader en continuïteit

In dit hoofdstuk beschrijven wij hoe het kwaliteitskader en de continuïteit binnen de school benaderd worden.

5.1. Eigen oordeel over de ondersteuningsmogelijkheden en ambitie

5.1.1. Opbrengstgericht werken

Onze opbrengsten (zie 3.3.3./ 3.3.4) zijn nu voldoende. Het is onze ambitie om de resultaten te continueren.

Jaarlijks worden de opbrengsten van de trajectruimte beschreven in een jaarverslag. Aan de hand van dit verslag en enkele casuïstiek besprekingen scherpen we ons zorgbeleid jaarlijks aan. De feedback die wij op dit moment krijgen vanuit het samenwerkingsverband is bijzonder positief.

Reflectie op handelen en opbrengsten

Door de oude rugzakzorg te herstructureren en onder te brengen onder de trajectgroep kunnen we effectiever werken en daardoor meer leerlingen begeleiden. De trajectgroep heeft in het totaal 1,2 fte begeleidingstijd verdeeld over 3 personen, waaronder een gedragspecialist. De gedragspecialist zal plaatsnemen in het Intern Zorgoverleg. Zij is ook verantwoordelijk voor de aansturing binnen de trajectgroep. Naast de oude 23 rugzakleerlingen die hier permanent begeleid worden, is de verwachting dat er op jaarbasis nog 10 tot 20 leerlingen met een aanvullend arrangement voor kortere termijn, bijvoorbeeld één schooljaar, begeleid kunnen worden vanwege ondersteuningsbehoefte op het gebied van gedrag, schoolangst en leren of schoolangst. De verwachting is dat de uitstroom/afstroom vanuit de trajectgroep naar het Speciaal Onderwijs of een lager niveau op onze school gelijk zal blijven aan de huidige uit- en afstroom van de rugzakleerlingen. Dat wil zeggen dat er wordt verwacht dat er van deze groep leerlingen jaarlijks gemiddeld 1 à 2 leerlingen naar het Speciaal Onderwijs zullen vertrekken en er gemiddeld 1 à 2 leerlingen zullen afstromen, doubleren of zakken. Het overgrote deel van de leerlingen in de trajectgroep zal een normaal schoolverloop kennen en met een diploma de school verlaten.

Tevens hebben we gesteld dat we ook met een mogelijk andere instroom van leerlingen op alle niveaus en met ieder examenvak boven het landelijk gemiddelde willen scoren. De uitstroom van leerlingen in havo 4 willen we beperken. Op dit moment maken we een overzicht van vragen die naar ons idee inzicht geven in de oorzaken van de hogere uitstroom. Met het verzamelen van data en een goede analyse proberen we de geconstateerde problematiek te achterhalen en verbeteringen aan te brengen. De docenten van de teams in de havo-onderbouw en -bovenbouw gaan hierin een belangrijke rol spelen. Motivatie, maatwerk, ondersteuning, verdieping en de doorlopende leerlijn zijn in deze belangrijke begrippen.

5.1.2. De lerende organisatie

Belangrijke instrumenten voor professionaliseringsactiviteiten zijn reflectie, feedback en kennisdeling.

Wij zullen de activiteiten gericht op passend onderwijs goed gaan monitoren en belangrijke data afkomstig uit o.a. opbrengstenkaarten, zorggegevens en tevredenheidsquêtes gebruiken om reflectie, feedback en kennisdeling op een goede manier binnen de school te organiseren. Zo nodig passen wij onze visie op passend onderwijs, onze werkwijze en/of de organisatiestructuur aan de hand van bovenstaande activiteiten weer aan.

Bronvermelding

- ✓ Bosker R.J. (2005): De grenzen van gedifferentieerd onderwijs. Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen;
- ✓ Derriks M., Ledoux G., Overmaat M., Eck van E. (2002): Omgaan met verschillen, competenties van leerkrachten en schoolleiders. SCO-Kohnstamm Instituut van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam (SCO-rapport 635);
- ✓ Geerligts T., Veen van der, T. (1996): Lesgeven en zelfstandig leren. Assen: Van Gorcum;
- ✓ Lagerwerf B., Korthagen F (2006): Een leraar van klasse;
- ✓ Robert J. Marzano (2003): What works in school, translating research into action. Bewerkt door Bazalt, HCO en Doba tot: Wat werkt op school/ research in actie. Bazalt 2007;